7/1421

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

1103

ANKARA
23/12/2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 13/11/2003 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-3552 sayılı yazınız.
b) 21/11/2003 tarihli ve 969 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan, İstanbul Milletvekili Emin Şirin tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/1421-3552 Esas No.lu soru önergesiyle ilgili cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bir aylık ek süre verilmesi istenilmiştir.

Söz konusu soru önergesine verilen cevap örneği iki nüsha hâlinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan

EKLER:
EK-1 Soru önergesi (2 adet-3 sayfa)
cevabı

7/1421

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../..../2003

Sayın
Emin ŞİRİN
İstanbul Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/1421-3552 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur:

Yargılamanın temel prensiplerinden birisi olan aleniyet ilkesi, Anayasanın 141. maddesinde düzenlenmiş olup, anılan maddenin birinci fıkrasında, mahkemelerde duruşmaların herkese açık olduğu, duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebileceği hükme bağlanmıştır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 373., Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 151 ve 243. maddeleri ile İdarî Yargılama Usulü Kanunun 18. maddesinde de Anayasanın anılan hükmüne paralel düzenlemeler yer almaktadır.

Duruşmaların inzibatı ve duruşmada uyulması gereken hususlar kanunlarda düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda;

- 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 231. maddesinde, mahkeme başkanının duruşmayı idare edeceği, sanığı sorguya çekeceği ve ikame edilen delilleri dinleyeceği; 378. maddesinde, duruşmanın inzibatının reise ait olduğu, duruşmanın inzibatını bozan her şahsı mahkeme başkanının duruşma salonundan çıkaracağı;
- 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun 78. maddesinde hâkimin, muhakeme adabı dışına çıkan tarafı men edeceği; 150. maddesinde de, muhakemenin idare ve zabıta işlerinin reise ait olduğu, reisin iki taraftan her birine icabına göre söz vereceği veya söz söylemekten yasaklayacağı ve mahkemenin intizamını bozan her şahsı derhal mahkemeden çıkaracağı;

hükümlerine yer verilmiş, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 379. ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 150. maddelerinde ise yargılama sırasında mahkemeye karşı uygunsuz davranışlarda bulunan kimselere karşı alınacak tedbirler gösterilmiştir.

Bunların yanında, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunun 56.maddesinde duruşmanın inzibatı ile ilgili hususlarda İdarî Yargılama Usulü Kanunu ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş, İdarî Yargılama Usulü Kanununun 31. maddesinde de bu konuda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa atıf yapılmıştır. Buna karşılık, Yargıtay aşamasında yapılacak duruşma ile ilgili olarak 2797 sayılı Yargıtay Kanununda veya diğer kanunlarda bu konuda ayrıca bir hükme yer verilmemiştir.

7/1421

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../..../2003

2

Anayasanın "Mahkemelerin bağımsızlığı" kenar başlıklı 138. maddesinin ikinci fıkrası "Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz." hükmünü içermektedir.

Bu hükme paralel olan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 4. maddesi de "Hakimler mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev yaparlar. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler."

şeklindedir.

Bu hükümler karşısında, Adalet Bakanlığının, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere genelge göndermesi, emir ve talimat vermesi söz konusu değildir.

Öte yandan, Hâkimler ve Savcılar Kanunun;

- 100. maddesinde, adalet müfettişlerinin hâkim ve savcıların görevlerini, kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere uygun olarak yapıp yapmadıklarını, görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemlerini yapmakla görevli oldukları;
- 62. maddesinde, hâkim ve savcıların, sıfat ve görevlerine uymayan hâl ve hareketlerinin tespit edilmesi üzerine Kanunda öngörülen disiplin cezalarının Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca verileceği;

belirtilmiş, anılan Kanunun 82 ve devamı maddelerinde de, görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar, sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışlar nedeniyle hâkim ve savcılar hakkındaki inceleme, soruşturma ve kovuşturmanın ne şekilde yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Bununla birlikte, yüksek mahkeme üyeleri, Hakimler ve Savcılar Kanununun 2. maddesi hükmü uyarınca, disiplin ve ceza konusunda anılan Kanunun kapsamı içinde yer almamaktadır. 2797 sayılı Yargıtay Kanununun, Yüksek Disiplin Kurulunun görevlerini düzenleyen 19. maddesi hükmü uyarınca, Yargıtay üyeliği vakar ve onuruna dokunan, kişisel haysiyet ve itibarını kıran veya görev icaplarına uymayan davranışlarından dolayı Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../...../2003

Başsavcıvekili hakkında disiplin kovuşturmasını gerektiren eylemin ağırlığına göre "Uyarma" veya "Görevden çekilmeye davet" işlemlerinden birini uygulamak görevi Yargıtay'da kurulan ve Yargıtay üyelerinden oluşan Yüksek Disiplin Kuruluna ait bulunmaktadır.

Yargıtay Kanununun 46. maddesi hükmü uyarınca da, Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları, üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekilinin görevleriyle ilgili veya kişisel suçlarından dolayı haklarında soruşturma yapılabilmesi Birinci Başkanlık Kurulunun kararına bağlıdır. Birinci Başkanlık Kurulunun kendisine intikal eden veya ettirilen ihbar ve şikâyetleri inceledikten sonra soruşturma açılmasını gerektirir nitelikte görmesi hâlinde, soruşturma yapması için ceza dairesi başkanlarından birini görevlendireceği, soruşturma tamamlandıktan sonra son soruşturmanın açılmasına gerek görülüp görülmediğinin, Birinci Başkanlık Kurulunun kararına bağlı olduğu ve bunlar hakkındaki yargılamanın görevle ilgili suçlar bakımından Anayasa Mahkemesinde, kişisel suçlar bakımından ise Yargıtay Ceza Genel Kurulunda yapılacağı, anılan maddenin devamında hükme bağlanmıştır.

2575 sayılı Danıştay Kanununun 53 ve 54. maddeleri ile 67 ve devamı maddelerinde de Yargıtay Kanununun yukarıda yazılı hükümlerine paralel düzenlemeler yer almaktadır.

Söz konusu düzenlemeler karşısında yüksek mahkeme başkan ve üyelerinin disiplin işlemleri Bakanlığımızın görev alanına girmemektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan